

Warszawa, dnia 29.09.2025 r.

OPINIA PRAWNA

dot. wynagrodzenia za godziny nadwymiarowe

I. Podstawa i przedmiot opinii prawnej

Niniejsza opinia została sporządzona na zlecenie Krajowej Sekcji Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” w związku z następującymi pytaniami prawnymi:

1. *Czy nauczycielowi przysługuje wynagrodzenie za niezrealizowane zajęcia indywidualne z powodu nieobecności ucznia?*
2. *Czy nauczycielowi, który nie zrealizował godzin dydaktycznych z powodu klasowej wycieczki przysługuje wynagrodzenie za niezrealizowane godziny nadwymiarowe?*
3. *Czy jeżeli zamiast przydzielonych w planie zajęć, nauczyciel w danym dniu realizuje inne zajęcia opiekuńczo – wychowawcze, zachowuje prawo do wynagrodzenia za godziny nadwymiarowe?*
4. *Czy nauczyciel otrzyma wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe w przypadku zwolnienia od pracy przez związek zawodowy?*
5. *Czy nauczyciel dostanie zapłacone godziny nadwymiarowe, jeśli na 1 września plan przewiduje dla niego 5 godzin?*

II. Analiza prawna

1. Nowe rozwiązania prawne od 1.09.2025 r.

Nowe rozwiązania dotyczące godzin nadwymiarowych od 1.09.2025 r. polegają na wprowadzeniu do ustawy z 26.01.1982 r. - Karta Nauczyciela – dalej KN, zasady przysługiwania prawa do wynagrodzenia za zrealizowane godziny nadwymiarowe (art. 35 ust. 3d KN) oraz katalogu wyjątków, kiedy nauczyciel zachowuje prawo do wynagrodzenia za niezrealizowane godziny nadwymiarowe (art. 35 ust. 3e KN) gdy: nauczyciel zamiast przydzielonych godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych zrealizował w tym samym dniu przydzielone godziny zajęć opiekuńczych lub wychowawczych uwzględniających potrzeby i zainteresowania uczniów, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 2 KN, a także niezrealizowanie przez nauczyciela przydzielonych godzin zajęć indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania nastąpiło z przyczyn nie dotyczących nauczyciela, a nauczyciel był gotów do realizacji tych zajęć.

2. Niezrealizowane zajęcia indywidualne z powodu nieobecności ucznia

Jeżeli jest to nauczanie indywidualne realizowane na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 9.08.2017 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży to nauczyciel utrzymuje prawo do wynagrodzenia na podstawie art. 35 ust. 3e pkt 2 KN. Jeżeli nauczyciel w dniu przeprowadzenia zajęć był gotowy do ich

przeprowadzenia – ma prawo do wynagrodzenia z tytułu godzin ponadwymiarowych. Zatem nauczyciel musi pozostawać w gotowości do realizacji zajęć i przyczyna nieodbycia zajęć nie może leżeć po jego stronie.

Uzewnętrznienie gotowości do pracy określa się w orzecznictwie jako zgłoszenie pracodawcy gotowości niezwłocznego podjęcia pracy. Może ono być wyrażone przez każde zachowanie pracownika, manifestujące w dostateczny sposób jego zamiar kontynuacji stosunku pracy – a więc zarówno pisemnie, ustnie, jak też przez każde inne zachowanie objawiające wobec pracodawcy wolę pracownika w dostateczny sposób. Może to więc nastąpić, między innymi, w bezpośrednich rozmowach z pracodawcą, przez telefoniczne pytanie pracodawcy o możliwość wykonywania pracy lub zadeklarowanie jej gotowości i pozostawienie pracodawcy informacji o sposobie komunikowania się, czy wreszcie korespondencyjnie (listy, e-maile, SMS-y).

3. Wycieczki szkolne, wyjazd z uczniami do kina lub teatru

Zgodnie ze znowelizowanym art. 35 ust. 1 KN W szczególnych przypadkach wynikających z potrzeb szkoły nauczyciel może być obowiązany do odpłatnej pracy w godzinach ponadwymiarowych zgodnie z posiadaną specjalnością, których liczba nie może przekroczyć 1/4 tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć. Przydzielenie nauczycielowi większej liczby godzin ponadwymiarowych może nastąpić wyłącznie za jego zgodą, jednak w wymiarze nieprzekraczającym 1/2 tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć.

Z kolei w myśl art. 35 ust. 2 KN, przez godzinę ponadwymiarową rozumie się przydzieloną nauczycielowi godzinę zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych powyżej tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych.

Wycieczka szkolna lub wyjazd z uczniami do kina skutkują tym, że nauczyciel nie realizuje w tym czasie zajęć dydaktycznych przydzielonych mu w tygodniowym rozkładzie zajęć. Niemniej jednak realizuje w tych dniach inne zajęcia przydzielone przez dyrektora i są to zajęcia opiekuńczo – wychowawcze. Oznacza to, że przydzielone w planie zajęcia należy traktować jak zrealizowane i skutkują one prawem do dodatkowego wynagrodzenia za przydzielone godziny ponadwymiarowe.

4. Nauczyciel nie jest opiekunem na wycieczce, zostaje w szkole bez przydziału innych zajęć dydaktyczno-wychowawczych i opiekuńczych

Od 1.09.2025 r. wprowadzono do Karty Nauczyciela podstawową zasadę, że wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe przysługuje za przydzielone i zrealizowane godziny zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych. Dla uzyskania prawa do wynagrodzenia za niewypracowane godziny ponadwymiarowe musi zaistnieć jeden z wyjątków przewidzianych w przepisie art. 35 ust. 3e KN. W obecnym stanie prawnym, samo pozostawanie w gotowości do pracy, jest w tym konkretnym przypadku nie wystarczające. Jeżeli nauczyciel w tym czasie realizował zajęcia opiekuńczo – wychowawcze, będzie uprawniony do wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe. Jeżeli jednak nie realizował takich zajęć z uczniami w tym dniu, to wynagrodzenie nie przysługuje.

5. Doraźna czynność związkowa

W przypadku działaczy związkowych wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe przysługuje w oparciu o przepisy szczególne, odmiennie regulujące przedmiotową materię względem ustawy z 26.01.1982 r. - Karta Nauczyciela.

Na podstawie art. 31 ust. 3 ustawy z 23.05.1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 854), pracownik ma prawo do zwolnienia od pracy zawodowej z zachowaniem prawa do wynagrodzenia na czas niezbędny do wykonania doraźnej

czynności wynikającej z jego funkcji związkowej, jeżeli czynność ta nie może być wykonana w czasie wolnym od pracy. Zgodnie z § 5 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 27.11.2018 r. w sprawie trybu udzielenia i korzystania ze zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy na okres kadencji w zarządzie zakładowej organizacji związkowej przysługującego osobie wykonującej pracę zarobkową, sposobu ustalenia wysokości wynagrodzenia albo świadczenia pieniężnego przysługującego osobie w okresie zwolnienia od pracy oraz wynikających z tego tytułu uprawnień i świadczeń (Dz.U. z 2018 r. poz. 2323), pracownikowi w okresie zwolnienia od pracy ustala się wynagrodzenie według zasad obowiązujących przy obliczaniu ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany przez pracownika urlop wypoczynkowy.

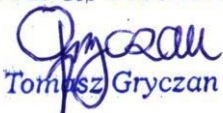
Według § 6 w zw. z § 1 pkt 1 - 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 26.06.2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania wynagrodzenia oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy nauczycieli (Dz.U. z 2020 r. poz. 1455) - dalej r.w.e.p.n., do podstawy ekwiwalentu oraz wynagrodzenia za zwolnienie od pracy wchodzi wynagrodzenie zasadnicze, dodatki: za wysługę lat, motywacyjny, funkcyjny (np. za wychowawstwo) oraz wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw. Składniki wynagrodzenia określone w stawkach miesięcznych w stałej wysokości oraz składniki wynagrodzenia określone procentowo od tych stawek uwzględnia się w wysokości należnej w miesiącu wykorzystywania zwolnienia od pracy, co dotyczy wynagrodzenia zasadniczego, dodatku stażowego, motywacyjnego i funkcyjnego (§ 2 r.w.e.p.n.).

Natomiast wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe i doraźne zastępstwa uwzględnia się jako średnia miesięczna liczba godzin wyliczona z okresu miesięcy danego roku szkolnego poprzedzających miesiąc rozpoczęcia zwolnienia od pracy (§ 4 r.w.e.p.n.).

6. Rozpoczęcie roku szkolnego

Zgodnie z nowymi regułami, wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe przysługuje za przydzielone i zrealizowane godziny zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych. Jednakże w myśl art. 35 ust. 3e KN, wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe przysługuje również w przypadku, gdy nauczyciel zamiast przydzielonych godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych zrealizował w tym samym dniu przydzielone godziny zajęć opiekuńczych lub wychowawczych uwzględniających potrzeby i zainteresowania uczniów, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 2.

Jeżeli nauczyciel w czasie rozpoczęcia roku szkolnego realizował zajęcia opiekuńczo – wychowawcze (np. jako wychowawca klasy), będzie uprawniony do wynagrodzenia za godziny nadwymiarowe.

RADCA PRAWNY

Tomasz Gryczan